

Priloga vsaki številki
in vsega s poštno
stredbo in v Mariboru
s pošiljanjem za šest
in osem let 4.—
za pet let 2.—
za štiri leta 1.—

Študentska in pedagoška
opremljenost tiskarne
na Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja de odgovoril.

Podrobni katalog
tiskarne družine do-
brje št. brez po-
sredne naročila.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Prejemnik listi št. 6
se v tiskarni in pri
gospodu Nevak-u na
velikem trgu po 10 h.

Prejemnik se ne vro-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natane enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede vsakega

Štev. 29.

V Mariboru, dne 21. julija 1904.

Tečaj XXXVIII.

VABILO.

Odbor „Kat. tisk. društva v Mariboru“ vabi vse ude imenovanega društva na letošnji

občni zbor,

ki bo dne 28. julija t. l. ob 10. dopoldne v prostorih „Kat. del. društva“ (pri Šramelju) s sledečim vzporedom:

1. Pozdrav in nagovor predsednika,
2. poročilo tajnikovo,
3. poročilo blagajnikovo,
4. poročilo pregledovalcev računov in absolutorij,
5. Volitev novega odbora,
6. slučajnosti.

Popoldne si lahko udje ogledajo tiskarno sv. Cirila.

Odbor.

Naše narodne razmere.

Ljutomer, julija 1904.

(Konec.)

V našem okraju lazi okrog vse polno od Nemcev podkupljenih krojačev in šivilj, ki hvalijo blago nemških tvrdk, dočim grejajo blago slovenskih trgovcev. Koliko je vredna govornica takih podkupljenih ljudi, katero podkupnino mora slovenski odjemalec nemški tovarni še doplačati, naj osvetli razgovor

dveh Nemcev, katerega sem slišal na lastna ušesa. Imela sta namreč oblečena hlače iz enakega blaga. Eden od njiju, ki je bil svoj čas krojač in kateremu se mora verjeti, da pozna blago po nje kakovosti, reče drugemu: »Kje si pa kupil to blago za hlače?« Odgovor se glasi: »Pri S., ki je slovenska tvrdka.« »Jaz tudi tam«, mu odgovori prvi. »Drago je pač, pa tako blago se v naših (nemških) trgovinah ne dobi.« To je sodba nemškega moža o slovenski trgovini.

Poglej na sodbo našega zaslepljenega ljudstva, ki se večinoma ne spozna o dobroti blaga. Naše ljudstvo je sicer dobro in pošteno, a v tem oziru zelo malo zavedno. Po celem okraju naj zadoni od kože do kože klic: »Svoji k svojim!« in kmalu bodo ponižnejši naši germaneki.

Zdaj si pa oglejmo narodno nedelavnost in zaspanost še od druge strani. Rekel sem že, da prebiva v tem okraju le tri odstotke Nemcev, 97 odstotkov pa Slovencev. Nemci imajo svojo hranilnico, a Slovenci je nimamo. V ormoškem okraju, kjer biva baje štiri odstotke Nemcev, ostali so pa vsi Slovenci, tudi nimajo slovenske hranilnice. A kaj nam hasnijo naše posojilnice, ako jih imamo tudi na stotine, ako so pa župnijski uradi prisiljeni nositi cerkveni denar in ako je prisiljeno tudi slovensko ljudstvo nositi varstveno in skrbstveno premoženje v nemške hranilnice, ker so le te vsled ministrske naredbe iz varstvenih ozirov opravičene sprejemati navedena premoženja. Vsled te mi istrske naredbe in ker Slovenci v ljutomerskem okraju nimajo hranilnice, naloženo je v ljutomerski

nemški hranilnici nad 200.000 K cerkvenega in ravno toliko varstvenega in skrbstvenega premoženja, katerega so skupaj znesli v ogromni večini Slovenci. Velik del tega slovenskega premoženja bi se lahko naložil v slovenski hranilnici. A ni je, in je ni. Zaradi tega vlečejo dobiček od tega denarja Nemci. Letni dobiček tega od Slovencev vloženega denarja znaša najmanj 4000 K. Koliko poturic nam lahko Nemci izgoje iz tega njim po naši malomarnosti prepuščenega dobička! Da na Spodnjem Štajerju obstoje nemški otoki, ni vzrok povsod nemška birokracija — ona je le pospeševalnica teh otokov, ampak osobito tu v ljutomerskem in ormoškem okraju, merda tudi drugod, krivo je nezavedno, zunanje kmetsko slovensko ljudstvo, ki drvi slepo ali pa zapeljano po nemških agentih v nemške prodajalne in pomaga tako stvarjati nemški kapital, na drugi strani je pa kriva nebriznost slovenske inteligence, ki ne preskrbi v vsakem sodnem okraju slovenske hranilnice, v katero bi se stekalo tudi cerkveno, varstveno in skrbstveno premoženje Slovencev, in katera hranilnica bi dajala posojila tudi proti amortizaciji, ker vsakemu razsodnemu človeku je znano, da dosežemo svobodo le, ako smo denarno svobodni in da se obvarujemo tega, da se naš denar steka v nam sovražne roke. Znano pa je tudi vsakemu, da dandanes kmet išče posojila le proti amortizaciji in ker so mu domači denarni zavodi najbližji, torej išče posojila po največ pri Nemcih, ker slovenskih zavodov ni. Torej osvobodimo naše ljudstvo tujega jarma, da pa to dosežemo, snujmo v

Listek.

Junaška smrt.

Slika iz rusko-japonske vojske.

(Konec.)

»On peša! Zadet je!« razburjen vskl-kne nekdo.

»Glejte, glejte! pogreza se v vodo, on tone!«

»Ne, hvala Bogu! Ne, glejte, on se strelja!«

»A on tone, potaplja se!« ves v solzah zakliče drug vojak.

Ne. »Strašnji!« še ne tone! Ves razbit je še vedno strašen sovražnikom. — Vedno manj strelja, a še se ne upajo sovražniki k njemu.

V pristanu je bilo že vse živo. Na jamborjih so se dvigali signali, vodo so začeli orati in jo penili pristaniški parobrodi, ki so pomagali velikim oklopnim, da so šle iz pristanišča, in »Bajan« je dvignil sidro ter se začel premikati.

Sovražne torpedovke so izpremenile bojno črto. Vzporedile so se v eno črto ob strani in vse naenkrat ustrelile. Ne-jbrže so spustile tudi torpede.

»Strašny« je še enkrat ustrelil, zavel se v klopčič dima in izginil. Le nad vodo je še ležal črn dim in kazal mesto, kjer je hladna smrt objela hrabro njegovo moštvo. Ta dim je govoril, da tam, kjer ne moremo zmagati, znamo junaški umirati.

Bilo je ob petih zjutraj.

»Bajan! gre na morje!« vzklikne eden izmed gledavcev.

Res, med gostimi vrstami čolnov in parobrodov je začel počasi pluti na morje naš krasni »Bajan«.

»Strašnega« že ni bilo več videti, in tudi mesta, kjer je izginil, ni bilo več najti. Vendar je »Bajan« plul tje in vedno bolj pospešujoč svojo pot, zavel proti jugovzhodu. Daleč za tem mestom, tam, kjer so bili prej izginili, so se pokazali zopet dimniki sovražnih torpedovk, in kmalu smo zagledali šest ladij. Kakih 22 kilometrov od brega so se vzporedile v vrsto in ustavile. »Bajan« je pogumno šel proti njim in oddal nekaj streliv. Voden stolpi, ki so se dvignili pred prvo sovražno ladjo, so pokazali, da ni zadel. »Bajan« je šel k njim vedno bližje. Hipoma se je zablistalo zdaj na tej, zdaj na oni sovražni ladji in kmalu je zagrmelo z vseh ladij hkrati. Okrog »Bajana« je kar šumela voda od krogelj, in videlo

se je, da je marsikateri strel tudi zadel svoj cilj. A on gre vedno pogumno naprej in ne ostaja odgovora dolžan sovražnim ladjam.

Že na redno izišle naše križarice »Novik«, »Askold«, »Dijana« in za njimi oklopnica »Petropavlovsk« se pripravljajo na odhod. Iz basenov počasi prihaja »Peresvet«, za njim »Poltava«, »Pobeda«, »Sevastopolj«.

Na vzhodu ob horizontu se prikaže pet dimnikov, in kmalu opazimo pet naših torpedovk, ki se vračajo z vsem parom. Dve japonski križarici se oddelita od drugih in hitita, da jim pot prestrežeta.

»Glejte, odrezali jih bosta!« Nevoljno in s strahom gledajo vsi na »Bajana«. A ta naša slavna ladja je tudi takoj spoznala sovražno nakano in šla naravnost proti neprijateljicama. Nekaj krepkih streliv, voda, pljuskajoča ob nosu japonk in grmenje velikih topov je govorilo, da se »Bajan« srdi in ne pusti sovražnika k našim torpedovkam. Obrnil se je na levo in s cele strani streljal naenkrat v sovražnike. Japonske križarice so se ustavile in zopet nanj namerile ves svoj ogenj.

Ta čas so se pa v bojni vrsti pomikali vun »Petropavlovsk«, »Peresvet«, »Poltava«, »Pobeda« in jako zaostali »Sevastopolj«. Križarice so stale ob levi strani in so se vse naenkrat dvignile na morje.

vsakem sodnem okraju po eno hranilnico, katero snujmo na najumestnejši podlagi. Bodo brezobzirni v tem pogledu in ne ustrahujemo se nikoga pa tudi ne oziramo se na nikoga. Kdor želi počivati na svojih lavorikah, naj odstopi, ali pa ga porazimo. Proč z omahljivostjo! Naši častiti duhovščini pa na srce polagamo, da ne razburjajo slovenskega ljudstva edino le iz ozirov na maloštevilne Nemce in nemčurje, kateri se brigajo za cerkev po največ samo, kadar je njim pokazati njih politično moč, načeloma pa cerkve in njih obredov ne poznajo in se po cerkveni zapovedi nikakor nečejo ravnati.

Rusko-japonska vojna.

Baltiško brodogradnja na potu na Daljni Vzhod.

Po zanesljivih poročilih iz Petrograda je te dni prva divizija baltiskega brodogradnje zapustila, ne da bi kdo drugi vedel za to, kakor poučeni krogi, kronštatsko pristanišče in odplula proti vzhodni Aziji. Tej eskadri poveljuje admiral pl. Felkersam. Admiralaska ladja je oklopnica »Admiral Mahimov«. Razen te ladje se še nahajajo v tej eskadri oklopnice »Oslablja«, »Navarin« in »Sisoj Veliki«. S temi oklopnici pluje na Daljni Vzhod tudi še oklopna križarica »Aurora« in več manjših križaric in torpedovk. Ves mesec junij se je v ladjedelnici delalo dan in noč, da so se ladje pripravile na daljno pot.

Admiral Biriljev si je skoro vsak dan ogledal te ladje, kakor tudi one, ki se kot druga divizija baltiske eskadre odpravijo pozneje na bojišče pod poveljstvom admirala Etquista.

K drugi diviziji spadajo oklopnice »Borodino«, »Imperator Aleksander III.«, »Orel« in »Križar Suvorov« in večje število križark in torpedovk uničevalk.

Poučeni krogi ruske mornarice od najvišjega do najnižjega uradnika se trudijo na vse načine, da bi prikrili odhod prve divizije baltiskega brodogradnje. Da bi javnost preslepili, pošiljajo v mesto nalašč pomorščake, ki nosijo na čepicah imena onih ladij, ki so pravkar odplule na Daljni Vzhod.

Da hočejo Rusi kolikor mogoče prikriti odhod baltiskega brodogradnje, je popolnoma umljivo.

Japonski poraz pred Port Arturjem.

Vedelo se je že naprej, da bodo Japonci v slučaju, da jih je v rešnici zadela pred

Torpedovke so preplule nevarno mesto in bile že pod okriljem obrežnih baterij. »Bajau« pa je dal admiral Makarov povelje, da se naj zedini z drugim brodogradnjem. Majhna japonska križarica je skočila v stran in se skrila za Liaotešanskim rtom. A vse njihovo brodogradnje se je začelo umikati proti jugu-vzhodu.

Pristanišče se je izpraznilo. Vse, kar je bilo sposobnega za boj, vse je šlo za admiralom. Samo zaostale torpedovke so se še trudile, da dohite svoje tovarišice.

Perepelinaja gora, ki stoji ravno proti vходу na redo, obrežje, Elektriška skala — vse se je napolnilo z množico gledavcev.

Na Zlato goro je prišel veliki knez Boris Vladimirovič, a na Električno baterijo so šli načelnik kvantunske posadke general Stössel, poveljnik trdnjave general Smirnov, načelnik trdnjavskega topništva general Bely in drugi. Vsi so šli gledat morskí boj in getovo ni bilo nikogar v celem mestu, ki bi bil tedaj kaj drugega mislil.

Bl je rasen trenutok. Začel se je boj s hudim sovražnikom. To so vsi čutili. Saj je bil admiral Makarov ves čas, odkar je prišel v Port Artur, vedno manevriral z največjimi ladjami, vsako noč razpošiljal torpedovke, in vsi so govorili: Ne preide teden, pa bo Makarov nekaj velikega naredil.

Res, Makarov je v kratkem času, odkar je bil tu, mnogo naredil. Z njim se je začela živahnost, delavnost v vseh morskíh

Port Arturjem nesreča, kakor se je poročalo, prav gotovo vse od kraja do konca tajili. In res, nismo se motili. Iz Tokija namreč razpošiljajo tole brzojavko:

V Evropi razširjene vesti, da so bili Japonci pri nočnem napadu dne 11. t. mes. odbiti z izgubo 30.000 mož, so brez vsake podlage, ker se istega dne — izvzemši neznatnih spopadov sovražnih predstraž — sploh ni izvršil na ruske pozicije noben resen napad.

Kdor hoče temu japonskemu poročilu verjeti, mu ne more nikdo braniti. Opozoriti je treba samo na to, da so vsa japonska poročila, in najsibodo tudi uradna, skrajno nezanesljiva, da, dokazalo se je celo, da so bila naravnost zlagana. Takisto pa je tudi dognano, da so doslej Japonci nikdar niso priznali, da bi imeli kake izgube bodisi na kopnem, bodisi na morju, prav umljivo je torej, da tudi te izgube ne bodo pripoznali, zlasti že radi tega ne, ker je tako nenavadno velika.

V nasprotju z japonskim zanikanjem pa vsa poročila z vso trdovratnostjo zatrjujejo, da je Japonce zadela prejšnjo nedeljo nesreča, ki jih je stala 30.000 mož.

Pomorska bitka pred Port Arturjem.

Po poročilih iz Petrograda je bila v nedeljo, dne 10. t. m. pred Port Arturjem tudi pomorska bitka. Japonci so trdnjavo napadli s suhe in morske strani, in sicer je z morja napadlo združeno Togovo in Kamimurovo brodogradnje. Vsa ruska eskadra je odplula na morje in pričela boj, v katerem so jo zlasti podpirale obrežne baterije. Vnela se je velika bitka, v kateri so se zlasti odlikovale ruske torpedovke, ki so poškodovale dve japonski oklopnici. Ruske bombe so potopile štiri križarke. Po teh izgubah so se Japonci umaknili. Na ruski strani je bila lahko poškodovana samo križarica »Novik«. Znamenito so služile ruskemu brodogradnju proti torpedom obrambne mreže, katere je imela vsaka ruska ladja.

Kurokijeva armada obkoljena.

Iz Tokija je došlo v London tole poročilo: General Kuroki je 13. t. mes. preko Fusana sporočil, da so Rusi njegovo armada krog in krog obkolžili in da zbirajo pred njegovo fronto z vseh strani veliko vojno silo. Kolikor so poizvedovanja dognala, imajo Rusi namen osredotočiti glavno svojo silo proti japonskemu središču in desnemu krilu.

strokah. Makarov je oživel brodogradnje in tudi mesto. Vse je delalo, da bi s svojo energijo nadomestilo svojo maloštevilnost. Vse tri poškodovane ladje, »Palado«, »Retvizana« in »Cesarjeviča« je dal kar najhitreje popraviti.

»Kmalu, kmalu«, so govorili morščaki, »bomo lahko začeli odkriti boj s sovražnikom. Če je tudi onih več, nič ne de.« In na obrazu se jim je poznalo, da imajo trdno nado in si žele bitke.

Nekaj ljudi se je začelo vračati.

»Kam pa greste?«

»Domov! Kdo bo čakal? Saj nič ne vidimo. Japonci so usli in se poskrili.«

»Ne, ne, bodite uverjeni, to je le njihov manever. Gotovo je blizu oklopna eskadra, ki napade naše.«

Točno so se potrdile te besede. Zopet se je pokazalo naše brodogradnje, daleč za njim pa sovražni dimi. Mnogo jih je bilo — trinašt, štirinajst in osem samih oklopnice.

Ne da bi se poseben približalo, se je sovražno brodogradnje postavilo v dve vrsti. Naše ladje, pred njimi »Petrovavlovsk« z zastavo admirala Makarova, so se počasi bližali redi, da se postavijo na svoje navadne postojanke.

»Torpedovke v pristani« je signaliziral Makarov in hitro so švigale urne ladje nazaj. Vsi smo gledali le sovražnika in čakali strel, a ničesar nismo slišali. Zdelo se je, da vsi nešasa čakajo. Tako je prešla ena minuta, dva ...

Uspeh generala Miščenka.

Rusko brzojavno agentstvo poroča iz Hajčenga z dne 13. t. m.: General Miščenko je na jugu pri Črnih gorah izvojeval sijajno zmago. Japonci se utrjujejo osem vrst od Dačičava. Vročina je sedaj dosegla 55° Celzija. Pogum armade je zrasel, ko se je izvedelo o strahovitem japonskem porazu pred Port Arturjem.

Japonci še niso v Inkovu.

Londonski listi zanikajo vest, da bi bili Japonci že zasedli Inkov, kakor se je poročalo in kar je že izzvalo toliko radostnih komentarjev.

Petrograd, 18. julija. Iz Dačičava poročajo: Japonci koncentrirajo proti levemu ruskemu krilu šest divizij. Ko bodo koncentracijo dokončali, kar bo gotovo v par dneh, bodo prisiljeni z visin priti v doline. Ofenziva bo sedaj prešla na Ruse. Za japonsko armado so se sedaj pričeli hudi časi. Bolezni in lakota divjajo v japonski armadi. Čim dalje Japonci prodirajo za Rusi, tembolj si otežujejo dobavo živil. Stradajoči Japonci sedaj že Ruse prosijo kruha. Rusi stoje pred veliko zmago. To priznavajo vsi, ki razmere pobližje poznajo.

Politični ogleđ.

Deželnozbornske volitve v splošnem volilnem razredu se bodo vršile dne 20. septembra t. l. Slučajno potrebne ožje volitve bodo potem 23. septembra. Kdo ima pravico voliti in kako se voli, smo popisali v letošnji št. 12 »Našega Doma«.

Predsednik transvalške republike, katero so Angleži po triletnem bojevanju podjarmili, Pavel Krüger, je umrl v Clarensu v Švici, kamor je zbežal, ker so mu Angleži vzeli domovino. Rojen je bil l. 1825 v Colesbergu v Južni Afriki. Od l. 1883 je bil predsednik Transvala. Leta 1900. se je odpravil v Evropo, da prosi pomoči za Bure pri evropskih državah, kar pa se mu ni posrečilo. Med tem so bili Buri premagani, umrla mu je tudi tam njegova žena, zato se ni več mogel vrniti nazaj. Njegova zadnja želja je bila, počivati zraven svoje žene v rojstni zemlji. Vslad dovoljenja angleške vlade se bo njegovo truplo prepeljelo v Afriko.

Kar se čuje votel, mehak strel. Takoj za njim še eden ...

Kaj je to? Salva? Okolu nosa »Petrovavlovsk« se dvigne stolp belega dima, a za njim v sredi ladje oranževorjav oblak. Vsi smo kar otrpnili.

»Začenja se! vzklikne eden.

A ne, ne! Gotovo se je zgodilo nekaj groznega. Skozi daljnogled sem videl, da padajo težki predmeti. Na sprednjem jamborju se je zlomil drog zastave.

Za Boga! Tone! Nos se pogreza in ladja pade na desno stran. Rjav dim se še gosteje vli, plameni začno plapolati. Krmilo se dvigne in levi vijak se suče v zraku. Gost dim vse zakrije in zadaj ob krmilu vidim črne pike, ki letajo semtertje. Ko se je ladja nagnila na 40—45°, sem videl, kako so te pike postajale gostejše in potem s krova padale navzdol. Bili so naši mornarji, ki so padali v morje. Ogenj je objel krmilo, vijak se je še neklikokrat zavrtel, in vse se je skrilo pod vodo.

Vse brodogradnje je stalo mirno, kakor mrtvo. Ne enega glasu, ne enega gibljeja! Nihče ni veroval svojim očem. V poldrugi minuti je zmačkalo naše najboljšo ladje, in ni se pogubila v boju, ne pod sovražnimi streli, ne zavita v dim svojih topov, ampak skrivnostno, nenadoma, in nihče ni vedel, zakaj ...